

A XVI. NEMZETKÖZI TUDOMÁNYTÖRTÉNETI KONGRESSZUS

A Bukarestben 1981. augusztus 26. és szeptember 3. között megtartott tudománytörténeti világkongresszuson több mint 50 országból körülbelül 1200 tudós és kutató vett részt mintegy 800 szakmunkával. A kongresszus munkájába jugoszláv tudósok is bekapcsolódtak, akik a tudomány és a technika terén elért jelentős eredményeinkkel ismertették meg a világ tudományos közvéleményét.

A nemzetközi tudományos találkozó témája *A tudomány és a technológia, a humanizmus és a haladás* volt. A kongresszusi tevékenységre 14 tudományos szekció, 12 tanácskozás, 7 tárgykörhöz kapcsolódó és 4 emlékülés keretében került sor. A román tudósok kezdeményezésére kerekasztal-beszélgetést tartottak *A tudományos és a technológiai törekvések a társadalmi és humánus fejlődés tükrében* elnevezéssel.

Az egyes csoportok ülésein a következő tárgykörökkel foglalkoztak: tudomány és technológia az ókorban; a tudomány és a technológia az ókortól 1600-ig; tudomány- és társadalomtörténet; tudomány és társadalom; tudománytörténeti és tudományelméleti módszertani problémák stb.

A szaktanácskozásokon többek között az alábbi tárgykörökre irányult az érdeklődés: a technológia, a humanizmus és a béke történelmi vonatkozásai; a tudomány, a technológia és a társadalmi fejlődés összehasonlító vizsgálata és történelmi távlatai; a tudományos alkotótevékenység és a fejlődés kérdései; a nők hozzájárulása a tudomány és a technika fejlődéséhez; a tudománytörténeti és technikatörténeti kutatómunka fejlesztése; tudománytörténeti közlemények stb.

A tárgykörök szerint szervezett üléseken is egész sor kérdést megvitattak: a természettudományok és a társadalomtudományok kölcsönhatásának problémái; a szükségszerűség és a véletlen szerepe a tudományos felfedezésben; a tudomány- és technikatörténet elsődleges forrásai; tudományos és technológiai fejlődés a Távols-Keleten; tudomány- és technikatörténet Afrikában stb.

A kongresszuson számos kiemelkedő tudósról megemlékeztek: Ezer éve született Avicenna (Ibn Szina), az ismert arab orvos és filozófus, 200. évfordulója volt Denis Poisson francia matematikus és Stevenson angol mérnök születésének, és 100 évvel ezelőtt született George (Gogu) Konstantinescu román feltaláló.

A jugoszláv tudósok hozzájárulása a tudományos és műszaki haladáshoz

A jugoszláv tudósok és kutatók a nemzetközi tudományos találkozók szinte minden egyes szekciójában tevékenyen részt vettek. Beszámolóikban és felszólalásaikban rámutattak tudományos kutatásunk kiemelkedő eredményeire. Hangsúlyozták, hogy tudományos és technikai téren milyen jelentős mértékben járultunk hozzá az emberiség tudományos vívmányainak a gazdagításához.

A résztvevők létszáma alapján megállapíthattuk, hogy hazánk más országokhoz képest megfelelő számban képviseltette magát a bukaresti találkozón. Csupán azt sajnálhatjuk, hogy ezen a jelentős nemzetközi tudományos találkozón nem képviseltette magát minden köztársaságunk.

Úgy véljük, tudományos közvéleményünk körében érdeklődésre tart számot, hogy küldöttségünk tagjai milyen szakmunkákkal vettek részt ezen a világgkongresszuson, s ezért az alábbiakban felsoroljuk őket:

— Dr. Dušan Nedeljković: Tévhitek és igazságok (Ruder Bošković születésének 270. évfordulója alkalmából);

— Dragan Trifunović (Belgrád): Mihail Petrović számítógépei;

— Milan Raspopović (a Belgrádi Matematikai Gimnázium igazgatója): Boltzmann filozófiai nézetei;

— Dr. Živojin Čulum — Rajka Đajić Ivanović (Újvidék): Mihajlo Pupin szerepe és jelentősége a tudományos gondolkodás fejlődésében;

— Biserka Bjelica (Zágráb): A tudomány és az orvostudomány a XIX. századi Horvátországban;

— Dr. Nikola Petrović (Belgrád): Az udvari tanácsos feljegyzései 1794-ből az 1783—1802 között kiépített hajózható Duna—Tisza-csatornáról;

— Josif Balabanović (Zágráb): A darwinizmus Horvátországban 1918 előtt;

— Dragan Trifunović (Belgrád): Adalékok a matematikatörténet módszertanához;

— Dr. Gligor Popi (Versec): a XIX. századi bánáti tankönyvek összeállításának és használatának problémái;

— Dr. Milan Vanku (Belgrád), a priština egyetem tanára: A legújabb kori történelmi kutatás hiányos forrásanyaga;

— Mihajlo Nikolić (Belgrád): A tudományos haladás egyes kérdései.

A kongresszuson részt vett még Mihajlo Marković, a Jugoszláv Tudományos Akadémia tagja és dr. Momčilo Savić, a belgrádi Filológiai Kar tanára.

A bukaresti nemzetközi tudományos találkozó jelentősége

A beszámolók és a velük kapcsolatos széles körű megbeszélések beigazolták, hogy a tudomány és a technika hozzájárul a társadalmi haladáshoz, a béke megőrzéséhez, a nemzetközi együttműködés fokozásához és mindazoknak az összetett kérdéseknek a megoldásához, amelyekkel az emberiség nap mint nap szembesül.

A kongresszus résztvevői kiemelték a tudományos gondolkodásnak a civilizáció fejlődésében játszott szerepét és a népek közötti megértéshez való hozzájárulását. Egyben kifejezték készségüket, hogy hajlandóak hozzájárulni ahhoz, hogy a tudomány és a technika a jólétet, a társadalmi haladást és a béke ügyét szolgálja. Azt is hangsúlyozták, hogy a tudománytörténet mindenekelőtt a társadalmi haladás, a világ népei életkörülményeinek a javításaért folytatott küzdelem története.

A betervezett tudományos dolgozatok színvonalasak és eredeti ötletekben gazdagok voltak, törekvéseikben a haladást és a fellendülést szolgálták. Az a meggyőződés jutott kifejezésre, hogy a tudomány, a technika, a kultúra és általában a civilizáció vívmányai a világ valamennyi népét kell hogy szolgálják, az egész emberiség, a haladás és a béke javára kell válniuk.

A XVI. tudománytörténeti világkongresszus résztvevőinek közös állásfoglalásában az a meggyőződés jut kifejezésre, hogy a tudományos és kultúrmunkások a maguk módján hozzájárulhatnak a béke megerősödéséhez, a nemzetek közötti kölcsönös bizalom és együttműködés létrejöttéhez. A tudomány, a technika és a kultúra eredményei a világ valamennyi népének az érvényesülését kell hogy szolgálják. Felhívást intéztek a tudományos és kultúrmunkásokhoz, hogy az ember szellemi képességeinek eredményeit igyekezzenek az ember hasznára fordítani, hogy a tudomány, a technika és a kultúra értékei valóban az egész világ javára válhassanak.

A bukaresti kongresszust a humanizmus és a haladás jegyében tartották meg. Mind a résztvevők számát, mind a tudományos munkák színvonalát, mind pedig a tudomány és a technika sokoldalú elemzését illetően nagy jelentőségű tudományos eseménynek számít.

Ez a tudományos világtalálkozó egyben arra is lehetőséget nyújtott, hogy a földkerekség valamennyi tudományos kutatója szorosabb kapcsolatba kerüljön, annál is inkább, mert világszerte elismert kutatók is bekapcsolódtak munkájába. A kongresszus arra is rámutatott, hogy a tudományos munkával foglalkozók milyen jelentős szerepet játszhatnak azoknak a körülményeknek a kialakításában, amelyek lehetővé tehetik, hogy az emberi gondolkodás és teremtőképesség eredményei minden nép számára hozzáférhetővé váljanak, a haladást, a békét és a népek közötti együttműködést szolgálják. A kongresszus résztvevői arról is említést tettek, hogy milyen jelentős szerepet játszik a tudomány és a technika az emberi társadalom fejlődésében.

A XVI. nemzetközi tudománytörténeti kongresszus jelentőségét a té-

makörök gazdag színskálája és a tanácskozás jelmondata is kidomborította: *Tudomány és technológia, humanizmus és haladás*. A bukaresti kongresszus egyben az emberiség legnemesebb törekvéseit — a békéért, a haladásért, egy jobb és igazságosabb világért folytatott harcát — juttatta kifejezésre. Ez a találkozó mutatott rá a tudomány fokozott szerepére, a tudományos munkával foglalkozóknak a társadalmi fejlődés iránti felelősségére, s arra, hogy kötelesek az emberi szellem legkiválóbb vívmányait a béke és a népek jóléte és érvényesülése szolgálatába állítani.